

și iubiri dămate, cu eroi devastați de patimi și chinuți de remușcări, ca în copilăria poeziei tragice a „omenirii, toate acestea fiind însă departe de spectacolul gratuit al destinelor, pentru a se subordona unei voințe de actualizare a schemei clasice a tragediei. Ion, fiul cel mic al bătrînului Leordeanu, care își ucide părintele plin de păcate, rătăcește prin lume și se întoarce acasă chinuit de remușcări, spre a-și primi pedeapsa, poate și cu ușurință alături de destinului tragic al lui Oreste, urmărit de zeițele răzbunării. Nu numai aspectul formal de **trilogie**, în care și-a organizat autorul materialul, ci și traiectoria eroului principal, trimis la tragedia 'Atrizilor'; din această perspectivă, considerăm că **Leordenii** este printre cele mai concludente încercări românești de a reactualiza tragedia, ca gen dramatic. Este piesa în care autorul valorifică, și o face la un nivel nu totdeauna accesibil pentru dramaturgia noastră contemporană, și experiența din **Descăpăținarea**, în care istoria, mai exact medievalitatea moldavă în care se desfășoară acțiunea, asigură atmosfera tragediei. Fixate în zilele noastre, întâmplările din **Leordenii** nu numai că și-ar fi pierdut aura tragică, ci ar fi eșuat în zona piesei judiciare sau „infracționiste“.

Un asemenea exemplu ni-l oferă Al. Sever însuși cu piesa **Un os pentru un ciine mort**, în care eroul principal, Nilă Loghin (un amestec de vitalitate și neastîmpăr, de rău și bun, de Dmitri Ka-

razov și Jean Valjean, un uriaș blajin), nu se poate ridica la semnificațiile umaniste ale îngerilor bătrîni din celelalte piese, deși intrarea de bunăvoie în temniță are, în sistemul de referință al autorului, aceeași valoare ca și intrarea irevocabilă în neființă a celorlalte personaje. Valoarea acestei piese se reduce, în cele din urmă, la un pitoresc tipologic rezultat din portretul lui Nilă Loghin.

Evitînd cu bunăștiință contactul cu șabloanele dramaturgiei noastre contemporane (doar în **Întoarcerea** se pot detecta vagi tendințe de adaptare a unor situații dramatice bătătorite), Alexandru Sever a reușit să-și delimiteze un teritoriu literar inconfundabil și să-l deschidă, prin **Descăpăținarea**, **Îngerul bătrîn** și **Leordenii**, surprinzătoare căi spre o tragedie contemporană și, în același timp, modele de stil și limbă. De la primele piese, în care supravegherea stilului se exercită pe cîștigate și pe replici, pînă la sistemele lexicale complicate, cu întorsături orientate eufemistic și aluziv sau arhaizant, din **Descăpăținarea** și **Leordenii**, stilul lui Alexandru Sever a căpătat strălucire și echilibru clasic. Forța ultimelor sale lucrări nu vine numai din tensiunea situațiilor dramatice, a conexiunilor epice create, ci și din cultul stilului, din plăcerea scrisului, încît multe dintre remarcabilele sale pagini pot deveni obiectul unei discuții despre măsura în care limbajul este un element de bază al teatralității.

NOTE

Retrospectivă scenografică Adriana Leonescu

Fișa de creație a Adrianei Leonescu, absolventă a Institutului de arte plastice „Nicolae Grigorescu” din promoția 1955, indică, pentru perioada 1953—1981, scenografia a 102 spectacole, dintre care 53, cu piese românești. Iată ce material generos a stat la baza selecției pentru expo-

ziția organizată la Teatrul Foarte Mic. Itinerarul propus de expozante — nu multe, dar ingenios prezentate — demonstrează diversitatea și complexitatea unei vaste creații. Lucrînd pe scene din Capitală, din provincie sau din străinătate, cu regizori de cele mai diferite orientări artistice, Adriana Leonescu a creat atît decoruri riguroase elaborate, cît și altele, de înaripată fantezie, în tehnici și maniere extrem de deosebite. Fotografii, planuri și calcule de decor, detalii tehnice, schițe și esantioane pentru costume, afișe, cîteva măști și veșminte evocă viața unor spectacole, dintre care multe ar putea figura într-o antologie. Cum „un decor se face cu hîrtie, pînă, culoare, dar mai a-

les cu idei și iar cu idei”, sugestia plastică poate constitui platforma de idei a unor montări, căci „scenografia este un mod de a gîndi un text dramatic, și nu de a-l desena sau picta”. Se imprimă în memorie siluetele celor doi tineri din *Nu sînt Turnul Eiffel*, cerul pueril închipuind *Ocolul pămîntului în 80 de zile*, bilciul din *Schițele* lui Caragiale, tablourile *Nebunelor din Chailot*, atmosfera, amintind de infernul lui Bosch, din decorul recentei premiere cu *Diavolul și bunul Dumnezeu...* Universul de spectacol creat de Adriana Leonescu se dovedește reprezentativ pentru conceptul românesc de teatralitate.

Irina COROIU